

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät – Kust-Österbottens Företagare tukee Suomen Yrittäjien esittämiä muutoksia hankintalakiin.

Jotta kunnat pysyvät elinvoimaisina, on tärkeää, että yritykset saavat osallistua kilpailutuksiin. Kilpailutuksessa menestyminen kasvattaa usein kasvuhaluja, joka taas tuo kuntaan lisää verotuloja. Tällä hetkellä monissa julkisissa hankinnoissa kilpailu jää valitettavan vähäiseksi, mikä osaltaan saattaa johtaa korkeampiin kustannuksiin ja heikompaan palvelutasoon.

Lisäksi on huomattava, että Pohjanmaan isot yritykset tarvitsevat pieniä ja keskisuuria yrityksiä paitsi alihankintaketjuihinsa, myös erilaisten palveluiden tuottajiksi, ja niiden palveluiden on oltava laadukkaita. Kun samat yritykset pääsevät tarjoamaan myös julkiselle sektorille, myös julkisten hankintojen laatu ja kustannustehokkuus paranevat.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Veronmaksajien rahojen käyttö julkisissa hankinnoissa tulee olla viisasta ja kohdistua tavalla, joka hyödyttää paikallisyhteisöjä ja edistää kestävä kehitystä. Huoltovarmuus ei ole peruste olla ottamatta mukaan pk-yrityksiä, sillä monet toiminnot ovat jo nyt pienten yritysten hoidettavana. On tärkeää, että hankintalainsäädäntö tukee avointa, reilua ja kilpailukykyistä markkinaympäristöä, joka hyödyttää sekä julkista sektoria että yrityksiä.

Erityisen tärkeää on, että sekä hankintayksiköt että tarjoajat kehittävät jatkuvasti osaamistaan, jotta hankintaprosessit sujuvat tehokkaasti ja tuloksellisesti.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Ehdotamme, että markkinakartoituksen tulisi olla pakollinen osa kaikkia kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Markkinakartoituksella varmistetaan, että hankinnasta tiedotetaan riittävästi, ja että mahdolliset tarjoajat saavat realistisen kuvan hankinnan tarpeista ja vaatimuksista. Lisäksi markkinavuoropuhelun roolia tulee vahvistaa, jotta hankintayksiköt voivat paremmin hyödyntää markkinoiden tarjoamaa osaamista ja innovaatioita.

Erityisesti nostamme esille tarpeen estää yhden tarjouksen kilpailutukset. Tämä voitaisiin saavuttaa asettamalla velvoite uusien kilpailutus, mikäli tarjouksia saadaan vain yksi.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Tuemme Suomen Yrittäjien ehdotusta siitä, että tukipalveluiden tuottaminen inhouse-yhtiöillä tulee olla mahdollista vain, jos hankintayksiköllä on vähintään 10 prosentin omistus kyseisessä yhtiössä. Keinotekoiset järjestelyt, joilla pyritään kiertämään kilpailuttamisvelvollisuutta, tulee estää tehokkaasti. Tämä varmistaa reilun kilpailun ja estää julkisten varojen tehottoman käytön.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Muut huomiot

Korostamme avoimen datan merkitystä julkisissa hankinnoissa. Kaikki julkiset ostolaskut tulisi julkaista avoimena datana, jotta kansalaiset ja yritykset voivat seurata julkisten varojen käyttöä

läpinäkyvästi. Lisäksi kustannuslaskennan ja vertailun tulee olla olennainen osa julkisia hankintoja, jotta voidaan varmistaa kustannustehokkuus ja vertailukelpoisuus eri palveluntarjoajien välillä.

Veronmaksajien rahojen käyttö julkisissa hankinnoissa tulee olla viisasta ja kohdistua tavalla, joka hyödyttää paikallisyhteisöjä ja edistää kestävästä kehitystä. Huoltovarmuus ei ole peruste olla ottamatta mukaan pk-yrityksiä, sillä monet toiminnot ovat jo nyt pienten yritysten hoidettavana. On tärkeää, että hankintalainsäädäntö tukee avointa, reilua ja kilpailukykyistä markkinaympäristöä, joka hyödyttää sekä julkista sektoria että yrityksiä.

Aarnio Maija
Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry